

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 23 marca 2021 r.

BADK.DPK.133.19.2021 MK

P10-08/21	Data wpływu petycji 12 stycznia 2021 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 22 marca 2021 r.

PRAWA CZŁOWIEKA I OBYWATELA

TEMAT

**ZGODA NA RATYFIKACJĘ PRZEZ POLSKĘ
PROTOKOŁU FAKULTATYWNEGO
DO MIĘDZYNARODOWEGO PAKTU PRAW GOSPODARCZYCH,
SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą wyrażenia zgody na ratyfikację przez Polskę Protokołu fakultatywnego do Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych przyjętego 10 grudnia 2008 r. przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, przewidującego możliwość przedkładania Komitetowi Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych indywidualnych i międzypaństwowych skarg na niewykonywanie przez państwa postanowień Paktu.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji podnosi potrzebę ratyfikowania przez Polskę Protokołu fakultatywnego do Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, który wszedł w życie 3 stycznia 1976 r., przez Polskę został ratyfikowany 18 marca 1977 r.

Protokół umożliwia składanie skarg indywidualnych lub międzypaństwowych do Komitetu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych ONZ na nieprzestrzeganie przez państwo postanowień Paktu, który w sposób znaczący rozszerza katalog praw określony w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

W opinii wnoszącego petycję, „Pakt nie jest efektywnym aktem prawnym, bowiem wywiązywanie się przez Polskę z jego postanowień nie podlega żadnej kontroli międzynarodowej. Jedynym organem, który może nadzorować jego przestrzeganie jest Komitet Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych ONZ, którego uprawnienia określono w Protokole fakultatywnym do Paktu.”

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 89 ust. 1 pkt 2 stanowi, że ratyfikacja przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej i jej wypowiedzenie wymaga uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie, gdy umowa dotyczy wolności, praw lub obowiązków obywatelskich określonych w Konstytucji.

O zamiarze przedłożenia Prezydentowi Rzeczypospolitej do ratyfikacji umów międzynarodowych, których ratyfikacja nie wymaga zgody wyrażonej w ustawie, Prezes Rady Ministrów zawiadamia Sejm (art. 89 ust. 2).

Zasady i tryb zawierania, ratyfikowania i wypowiedzania umów międzynarodowych określa ustawa (art. 89 ust. 3).

Zgodnie z art. 91 ust. 1 ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw RP, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba, że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.

Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową (art. 91 ust. 2).

Ustawa z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. poz. 127 ze zm.) w art. 12 stanowi, że związanie Rzeczypospolitej Polskiej umową międzynarodową wymaga zgody wyrażonej w drodze ratyfikacji lub przez zatwierdzenie.

Ratyfikacji podlegają umowy międzynarodowe, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90 Konstytucji RP, oraz inne umowy międzynarodowe, które przewidują wymóg ratyfikacji albo ją dopuszczają, a szczególne okoliczności to uzasadniają.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka przyjęta i proklamowana rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ 217 A (III) w dniu 10 grudnia 1948 r., w której przyjęto „Jako wspólny cel dla wszystkich ludów i narodów, by każda jednostka i każdy organ społeczeństwa, zachowując stale w pamięci niniejszą Deklarację, dążyły poprzez nauczanie i wychowanie do coraz pełniejszego poszanowania praw i wolności i aby zapewniły poprzez stopniowe kroki o zasięgu krajowym i międzynarodowym ich powszechne i skuteczne uznanie i poszanowanie zarówno wśród ludów samych państw członkowskich, jak i wśród ludów terytoriów pod ich jurysdykcją”.

Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169) w art. 1 ust. 1 uznaje prawo wszystkich narodów do samostanowienia. Z mocy tego prawa, narody swobodnie określają swój status polityczny i zapewniają rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny.

Strony Paktu są zobowiązane (art. 2 ust. 1) do podejmowania odpowiednich kroków, zarówno indywidualnie jak i w ramach pomocy czy współpracy międzynarodowej, w szczególności w dziedzinie gospodarki i techniki, wykorzystując maksymalnie dostępne im środki, w celu pełnej realizacji praw uznanych w Pakcie.

Państwa-Strony Paktu zobowiązały się do zapewnienia mężczyznom i kobietom równych praw do korzystania z wszystkich wymienionych praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (art. 3).

W katalogu praw gwarantowanych w Pakcie zawarte są prawa każdego człowieka do:
– pracy, w tym do uzyskania możliwości utrzymania się poprzez swobodnie wybraną lub przyjętą pracę (art. 6);

- zabezpieczenia społecznego, włączając w to ubezpieczenia społeczne (art. 9);
- korzystania z najwyższego osiągalnego poziomu ochrony zdrowia fizycznego i psychicznego (art. 12);
- nauki, a nauczanie powinno zmierzać do pełnego rozwoju osobowości, poczucia godności ludzkiej oraz umacniać poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności (art. 13);
- udziału w życiu kulturalnym, korzystania z osiągnięć postępu naukowego oraz z ochrony interesów moralnych i materialnych wynikających z wszelkiej twórczości naukowej, literackiej lub artystycznej której jest autorem (art. 15).

Państwa-Strony zostały zobowiązane (art. 16) do przedkładania Sekretarzowi Generalnemu ONZ sprawozdań w sprawie podjętych środków oraz postępu w zakresie przestrzegania praw uznanych w Pakcie. Kopie sprawozdań są przekazywane do rozpatrzenia przez Radę Gospodarczą i Społeczną.

INFORMACJE DODATKOWE:

Interpelacja poselska (nr 20538) posłanki Wandy Nowickiej wniesiona 27 sierpnia 2013 r. do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przystąpienia Polski do Protokołu fakultatywnego do Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych.

Ministerstwo w odpowiedzi z 20 września 2013 r. poinformowało, że Polska nie planuje przystąpienia do Protokołu, ponieważ ma zastrzeżenia do zawartego w nim mechanizmu międzynarodowej weryfikacji przestrzegania praw społecznych. Ponowne rozważenie możliwości przystąpienia może nastąpić dopiero gdy znana będzie praktyka jego stosowania, a zwłaszcza kierunki interpretacji Paktu przez Komitet Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych.

W opinii resortu „poddanie się procedurze skargowej w drodze przystąpienia do Protokołu oznaczałoby zgodę państwa na bardzo szeroką interpretację postanowień Konwencji przez Komitet Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych. W dłuższej perspektywie Komitet, międzynarodowy organ ekspercki nieponoszący odpowiedzialności przed organami konstytucyjnymi danego państwa ani przed opinią publiczną uzyskałby istotny wpływ na ustalenie priorytetów krajowej polityki społecznej, wraz z wszelkimi daleko idącymi konsekwencjami politycznymi, społecznymi, finansowymi i gospodarczymi. Nie jest natomiast dopuszczalne zakładanie, że państwo nie będzie realizować nieodpowiadających mu decyzji komitetu, oznaczałoby to złamanie zasady *pacta sunt servanda*”.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w odpowiedzi na interpelację podniosło, że „wyrok SN w sprawie SN II UKN 374/99 z 8 lutego 2000 r. potwierdza zaprezentowane powyżej stanowisko rządu w sprawie możliwości dochodzenia przed sądem przez osobę indywidualną wykonania postanowień Paktu, a w konsekwencji także możliwości zastosowania procedury skargowej przewidzianej w Protokole fakultatywnym”.

„Poza kwestią dochodzenia realizacji praw przewidzianych w Konwencji Polska ma zasadnicze zastrzeżenia do efektywności i skutków procedury skargowej. Większość problemów naruszenia praw społecznych ma charakter strukturalny i jest głównie skutkiem braku wystraczających środków finansowych. Decyzja w sprawie indywidualnej nie doprowadzi więc do rozwiązania problemu, będzie on istniał, dopóki państwo nie będzie dysponować większymi środkami finansowymi, bądź nie zmieni priorytetów polityki krajowej.”

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz